

Udvalgets Fleertal meente, at man gjennem dets Forslag allerbedst vilde naae Overgangen til Selveiendom, saa skal jeg gjentage, hvad jeg før tillod mig at udtale, at jeg ikke anseer dette for nogen heldig Maade at virke for Selveiendoms Fremme paa. Han sagde selv, at Selveiendoms Fremme efter hans Mening kun kunde og burde skee paa een Maade, nemlig ved frivillige Overeenskomster. Men jeg spørger nu: Hvad vil det sige, at man kun vil den frivillige Overeenskomsts Vej, naar man tvinger Folk til at handle frivillig? Det er netop det, som Fleertallet foreslaaer. Jeg troer altsaa, som sagt, ikke, at der er nogen Anledning til at gaae ind paa Fleertallets Ændringsforslag, og jeg maa paa det Allerbestemteste modsætte mig dets Vedtagelse. Naar Udvalgets Fleertals Forslag bliver vedtaget, kan jeg ikke modtage Lovforslaget.

Lehmann: Det er kun tvende smaa Bemærkninger, som jeg vil gjøre til den høitærede Indenrigsministers Foredrag. Jeg skal først bemærke, at jeg troer, at han vilde have havt fuldkommen Ret, dersom vi nu befandt os i 1792. Men jeg troer, at han har Uret, fordi der mellem 1792 og den Dag idag, da vi nu tale om hele dette Forhold, ligger en meget lang Udvikling, som har arbejdet sig frem i en vis bestemt Retning, og fordi der foreligger den nye Erfaring, at § 11 i Forordningen af 1792 vil berede nye og maaffee meget langvarige Hindringer for at naae det Maaal, som han ogsaa ønsker at naae. Jeg vil dernæst for mit personlige Vedkommende sige, at jeg ikke desavouerer hele min Fortid, hvori jeg har medvirket til Love, som have gaaet ud paa at gribe ind i hele Fæsteforholdet ad Lovgivningens Vej. Jeg siger nu, hvad jeg har sagt under hele dette Forholds Udvikling, at jeg helst vil have, at den hele Udvikling forbliver ugeneret og uhindret af Lovgivningen og foregaaer ved frivillige Overeenskomster mellem Køber og Sælger; dette har altid i mine Dine været det Ænskelige, og det er det den Dag idag. Men den Dag idag vil jeg dog tillige ligesaalet som tidligere give Afkald paa en direkte Indvirkning gjennem Lovgivningen paa

hele Forholdets Løsning. Og jeg siger derhos, at af alle de Midler, som have været foreslaaede i den antydede Retning, og af hvilke jo eet i dette Dieblil beffæstiger den anden Afdeling af Rigsdagen, har det her foreslaaede det Fortrin, at det utvivlsomt ligger indenfor Lovgivningens fulde og rene Competence — aldeles utvivlsomt —, medens jeg meget godt kan forstaae, at man ligeoverfor de andre Forslag til en Løsning, der have foreligget eller foreligge, kan have Betænkeligheder eller nære Utilbøieligheder. Det, at sige, at Lovgivningen skulde afholde sig fra en hvilken som helst Indgriben, er Noget, som jeg ikke kan gaae ind paa, og som jeg antager, at Rigsdagen umuligt kan og vil gaae ind paa, idet den jo netop stedse har beffæstiget sig med at finde Midler, hvorved man kunde — man maa saa gjeme kalde dette Udtryk enten en Bittighed eller en Sandhed — tvinge Folk til frivillig at afløse hele dette Forhold.

Indenrigsministeren: Jeg troer ikke, at jeg har udtalt, at det ikke skulde kunne være Lovgivningsmagtens Opgave at træffe Foranstaltninger paa dette Omraade, der gik ud paa at udvikle Fæstelovgivningen. Det er nemlig ganske vist, at Staten, naar den engang har taget det i sin Haand at ordne Forholdet mellem Jordbrot og Fæster, saa ogsaa maa være berettiget til vedvarende at føre Tilsyn med, hvorledes dette Forhold udvikler sig, og til at træffe de Foranstaltninger ad Lovgivningens Vej, som i saa Henseende kunne være nødvendige og maae ansees for hensigtsmæssige. Men jeg har udtalt, at jeg ansaae det for lidet hensigtsmæssigt nu at komme med Forslag til Forandringer i den bestaaende Fæstelovgivning. Vi bør i saa Henseende for Dieblillet blive staaende ved, hvad vi have tilbage af Forordningen af 15de Juni 1792, og ved Lovten af 19de Februar 1861. Det er nemlig ganske sikkert, at, naar man først begynder paa Forandringer i Fæstelovgivningen, saa ville Forordningen om yderligere Forandringer stadig og stadig fremkomme, og man bør derfor vel vogte sig for at give efter for de første Forandringer i denne Retning. Enhver tilfjættet Forandring i Fæstelovgivningen vil absolut med,